

Politechnika Wrocławska

Wydział Elektroniki,
Fotoniki i Mikrosystemów

Laboratorium informatyki

Ćwiczenie nr 4. Standardowe wejście i wyjście w językach *C* i *C++*

Zagadnienia do opracowania:

- funkcje wejścia i wyjścia w języku *C*
- obiektowe wejście i wyjście w języku *C++*
- przestrzenie nazw i ich zastosowanie
- typy wyliczeniowe
- instrukcja wielokrotnego wyboru *switch-case*

Spis treści

1	Cel ćwiczenia	2
2	Wprowadzenie	2
2.1	Funkcje wejścia i wyjścia w języku <i>C</i>	2
2.2	Obiektowe wejście i wyjście w języku <i>C++</i>	9
2.3	Przestrzenie nazw	11
2.4	Typy wyliczeniowe	14
2.5	Więcej o instrukcjach warunkowych	18
3	Program ćwiczenia	24
4	Dodatek	25
4.1	Nazewnictwo plików nagłówkowych	25

1. Cel ćwiczenia

Celem ćwiczenia jest zapoznanie z obsługą i różnicami między standardowym wejściem i wyjściem w językach *C* i *C++*.

2. Wprowadzenie

2.1. Funkcje wejścia i wyjścia w języku *C*

Podstawowymi funkcjami umożliwiającymi komunikację między użytkownikiem a programem są **funkcje wejścia/wyjścia**, których przedstawicielami w języku *C* są odpowiednio funkcja ***scanf()*** i ***printf()***. Obie funkcje są zadeklarowane w pliku ***stdio.h***, a ich nagłówki przedstawiono na listingu 1. Obie funkcje jako argumenty przyjmują **literał łańcuchowy** – napis, reprezentowany w języku *C/C++* przez *wskaźnik na typ char* (*const char **) [Więcej informacji na temat wskaźników w *Ćw. 6*] i **zmienną listę argumentów**, zapisywaną w postaci wielokropka. Funkcje zwracają liczbę całkowitą, która dla funkcji:

- ***printf()***, w przypadku powodzenia, stanowi sumaryczną liczbę zapisanych znaków, albo jest wartością ujemną, sygnalizującą niepowodzenie;
- ***scanf()***, w przypadku powodzenia, stanowi liczbę poprawnie zapisanych zmiennych z listy argumentów, albo jest wartością ujemną (makrodefinicja *EOF* – *End-of-File*), oznaczającą, że nastąpił błąd odczytu lub natrafiono na symbol *EOF*.

```
1 int printf(const char * format, ...);  
2 int scanf(const char * format, ...);
```

Listing 1. Nagłówki funkcji wejścia/wyjścia w języku *C*

Funkcje `printf()` i `scanf()` są przykładami funkcji o **nieokreślonej liczbie argumentów** (ang. *variadic functions*). Zmienna lista argumentów może być reprezentowana zarówno przez zero, jeden czy więcej argumentów, z którymi wywołana będzie funkcja. Jeżeli przekazany do funkcji łańcuch znaków zawiera tzw. **specyfikator formatu** (`%d`, `%f`, `%c`, ...), to zgodnie z określonym formatem przetwarzany jest kolejny argument funkcji z listy. W przypadku funkcji `printf()` kolejny argument z listy zostanie odpowiednio sformatowany i wklejony do napisu, w miejsce odpowiadającego mu specyfikatora. Po obsłużeniu wszystkich argumentów przetworzony łańcuch znakowy zostanie wpisany do **standardowego wyjścia** (`stdout`). Najczęściej strumień standardowego wyjścia przekierowywany jest na konsolę systemową. Przykłady wywołań funkcji `printf()` z różną liczbą argumentów przedstawiono na listingu 2.

```
1 // Pusta zmienna lista argumentow
2 printf("Hello, world!\n");
3
4 // Jeden argument dodatkowy
5 printf("Number passed explicitly: %d\n", 666);
6 int x = 24;
7 printf("Number passed via value: %d\n", x);
8
9 // Wiecej argumentow
10 printf("Different value types: %d, %f, %c\n", 125,
    2.0, 'A');
```

Listing 2. Wywołanie funkcji `printf()` z różną liczbą argumentów

Standard definiuje następujący prototyp *specyfikatora formatu* dla funkcji `printf()`:

`%[flagi][szerokość][.precyzja][długość]symbol`

Za pomocą *flagi* można określić sposób wyświetlania wartości przekazanej do funkcji *printf()*. *Szerokość* określa minimalną liczbę znaków, jaka ma zostać wyświetlona. *Precyzja* umożliwia ustalenie liczby cyfr do wyświetlenia. *Symbol* stanowi rodzaj zmiennych przekazywanych jako argument (dla zmiennych liczbowych określa m.in. ich bazę). *Długość* mówi za pomocą jakiego typu zmiennej ma być interpretowany przekazany argument, dla danego *symbolu* specyfikatora. Wszystkie parametry specyfikatora, poza *symbolem*, są nieobowiązkowe w użyciu. W tabeli 1. zestawiono wybrane specyfikatory formatu funkcji *printf()*. Pełna lista dostępna jest pod adresem <http://www.cplusplus.com/reference/cstdio/printf/>. Przykład wywołania funkcji *printf()* z różnymi specyfikatorami formatu przedstawiono na lisintgu 3. Operator & pobiera adres z pamięci komputera, pod którym została zaalokowana dana zmienna (tu: *&buffer*).

Tabela 1. Zestawienie wybranych specyfikatorów formatu funkcji *printf()* [2]

flagi	Opis
—	wyrównaj do lewej w obrębie zadanej szerokości (domyślnie wyrównanie do prawej)
+	wyświetl znak przy liczbie (domyślnie tylko dla liczb ujemnych)
(spacja)	wstaw pojedynczą spację przed wartością (w przypadku niewyświetlania znaku)
#	wyświetl bazę liczbową (0, 0x, 0X) przed wartością (przy zastosowaniu odpowiednio specyfikatorów o , x , X)
0	poprzedź wartość zerami w obrębie zadanej szerokości (domyślnie poprzedzana spacjami)
szerokość	Opis
(liczba)	minimalna liczba znaków, jaka ma zostać wyświetlona (dopełnij wartość do zadanej szerokości poprzedzającymi spacjami/zerami)
.precyzja	Opis

.liczba	dla specyfikatorów a, A, e, E, f, F : liczba cyfr po przecinku do wyświetlenia dla specyfikatorów d, i, o, u, x, X : liczba cyfr do wyświetlenia (dopełnij wartość do zadanej precyzji poprzedzającymi spacjami/zerami)
długość	Opis
(brak)	<i>int</i> (dla symboli d, i, c) <i>unsigned int</i> (dla symboli u, o, x, X) <i>double</i> (dla symboli f, F, e, E, g, G, a, A) <i>char *</i> (dla symbolu s) <i>void *</i> (dla symbolu p)
hh	<i>char</i> (dla symboli d, i) <i>unsigned char</i> (dla symboli u, o, x, X)
h	<i>short</i> (dla symboli d, i) <i>unsigned short</i> (dla symboli u, o, x, X)
l	<i>long</i> (dla symboli d, i) <i>unsigned long</i> (dla symboli u, o, x, X) <i>wint_t</i> ¹ (dla symbolu c) <i>wchar_t *</i> (dla symbolu s)
ll	<i>long long</i> (dla symboli d, i) <i>unsigned long long</i> (dla symboli u, o, x, X)
L	<i>intmax_t</i> ² (dla symboli d, i) <i>long double</i> (dla symboli f, F, e, E, g, G, a, A)
symbol	Opis
d / i	dziesiętna liczba całkowita ze znakiem
u	dziesiętna liczba całkowita bez znaku
o	ósemkowa liczba całkowita bez znaku
x	szesnastkowa liczba całkowita bez znaku (minuskuły)
X	szesnastkowa liczba całkowita bez znaku (wersaliki)

¹*wide int*; alias dla *wchar_t* lub *int*

²typ całkowity ze znakiem o największym wspieranym rozmiarze

f	dziesiętna liczba zmiennoprzecinkowa (minuskulę)
F	dziesiętna liczba zmiennoprzecinkowa (wersaliki)
e	notacja wykładnicza liczby zmiennoprzecinkowej (minuskulę)
E	notacja wykładnicza liczby zmiennoprzecinkowej (wersaliki)
g	krótsza reprezentacja z %e lub %f
G	krótsza reprezentacja z %E lub %F
a	szesnastkowa liczba zmiennoprzecinkowa (minuskulę)
A	szesnastkowa liczba zmiennoprzecinkowa (wersaliki)
c	znak (liczba, litera, symbol, ...)
s	łańcuch znakowy
p	adres (wskaźnik)
%	%

```

1 // %[X] [] [] [] X
2 printf("%#X\r\n", 0xCAFEBAFE); // 0xCAFEBAFE
3 // %[0] [7] [] [] d
4 printf("%07d\r\n", 666); // 0000666
5 // %[] [] [] [11] d
6 printf("%11d\r\n", 112LL); // 112
7 // %[+] [] [.3] [] f
8 printf("%+.3f\r\n", 1.25); // +1.250
9 // %[] [] [] [] s
10 printf("%s\r\n", "text"); // text
11 // %[] [] [] [] %
12 printf("%%\r\n"); // %

```

Listing 3. Wywołanie funkcji *printf()* z różnymi specyfikatorami formatu

Programując w języku *C* można spotkać się z różnymi symbolami, oznaczającymi przejście do nowej linii:

- `\r` (*Carriage Return, CR*) – powrót karetki, używany w programach pisanych na systemy operacyjne Mac OS, przed wersją X
- `\n` (*Line Feed, LF*) – używany w programach pisanych na systemy operacyjne Unix/Mac OS X
- `\r\n` (*CR + LF*) – używany w programach pisanych na systemy operacyjne Windows

Obsługa **standardowego wejścia** w języku *C* realizowana jest z wykorzystaniem funkcji `scanf()`. Jeżeli przekazany do funkcji łańcuch znaków zawiera **specyfikator formatu**, to zgodnie z określonym formatowaniem do kolejnego argumentu z listy zostanie wpisana wartość, pobrana ze **standardowego wejścia** (*stdin*). Funkcja `scanf()` operuje na **adresach zmiennych**, dlatego też przekazując argumenty do funkcji należy posłużyć się **operatorem adresu** (`&`). Przykład wywołania funkcji `scanf()` przedstawiono na listingu 4.

```
1 int number;  
2 scanf("%d", &number);
```

Listing 4. Wywołanie funkcji `scanf()`

Standard definiuje następujący prototyp *specyfikatora formatu* dla funkcji `scanf()`:

`%[*][szerokość][długość]symbol`

Opcjonalny znak `*` określa, że zaczytana ze standardowego wejścia wartość ma zostać pominięta (nie będzie zapisana pod kolejnym adresem, przekazanym przez listę argumentów). *Szerokość* określa maksymalną liczbę znaków, jaka może zostać odczytana w pojedynczej operacji. *Symbol* i *długość* pełnią analogiczną rolę, jak w przypadku funkcji `printf()` (patrz: tabela 1). Szczegółowe informacje można odnaleźć w referencji <http://www>.

cplusplus.com/reference/cstdio/scanf/. Przykład wywołania funkcji `scanf()` z różnymi specyfikatorami formatu przedstawiono na lisintgu 5.

```
1 // %[][8][1]x
2 unsigned long number;
3 scanf("%8lx", &number); // FA2B3C12DABC -> number =
   FA2B3C12
4 // %[][ ][ ]d %[*][ ][ ]c
5 int number;
6 scanf("%d%c", &number); // 123f -> number = 123
```

Listing 5. Wywołanie funkcji `scanf()` z różnymi specyfikatorami formatu

Literały liczbowe, reprezentujące określone wartości zmiennych, w językach *C* i *C++* mogą posiadać różnego rodzaju przedrostki i przyrostki. Przedrostki mogą określać bazę wybranej reprezentacji liczby:

- **brak przedrostka** – liczba w systemie dziesiętnym
- **0b** – liczba w systemie binarnym (od *C++14*)
- **0** – liczba w systemie ósemkowym
- **0x, 0X** – liczba w systemie szesnastkowym

Za pomocą przyrostków można określać typ literału liczbowego, np. jawnie przekazując zadaną wartość jako parametr wywołania funkcji:

- **brak przyrostka** – *int* (dla liczb całkowitych), *double* (dla liczb zmiennoprzecinkowych)
- **u/U** – *unsigned int*
- **l/L** – *long*
- **ll/LL** – *long long*

-
- `u/U + l/L` – *unsigned long*
 - `u/U + ll/LL` – *unsigned long long*
 - `f` – *float*

```
1 func(2.0); // double
2 func(2.3f); // float
3 func(44); // int
4 func(12u); // unsigned int
5 func(123456ULL); // unsigned long long
```

2.2. Obiektowe wejście i wyjście w języku *C++*

Jednym z założeń języka *C++* jest **wsteczna kompatybilność**, zarówno w odniesieniu do poprzednich standardów języka, ale również w kontekście języka *C* (poza kilkoma wyjątkami). Dlatego też, pomimo występowania w języku *C++* obiektowego odpowiednika mechanizmu obsługi wejścia i wyjścia, możliwe jest korzystanie z funkcji *printf()* i *scanf()*, na tych samych zasadach jak w języku *C*. Dodatkowo obsługa standardowego wejścia i wyjścia, w języku *C++* realizowana jest za pomocą, odpowiednio, obiektów ***std::cin*** i ***std::cout***. Przekazywanie argumentów do strumienia wejściowego i wyjściowego odbywa się z wykorzystaniem przeciążanych operatorów przesunięcia bitowego, odpowiednio ***operatora*** » oraz ***operatora*** « [Więcej informacji o przeciążaniu operatorów w Ćw. 5]. Przykład zastosowania obiektów ***std::cout*** i ***std::cin*** przedstawiono na listingu 6. Obiekt ***std::endl*** realizuje przejście do nowej linii w sposób uniwersalny (niezależny od systemu operacyjnego). *Uwaga: aby skompilować program z listingu 6. należy posłużyć się kompilatorem języka C++, np. kompilatorem g++.*

```
1 #include <iostream>
2
3 int main() {
4     std::cout << "Podaj liczbe calkowita: ";
5     int number;
6     std::cin >> number;
7     std::cout << std::endl << "Podano liczbe: " <<
8     number << std::endl;
9     return 0;
}
```

Listing 6. Zastosowanie obiektów *std::cout* i *std::cin*

Przeciążone operatory przesunięcia bitowego umożliwiają tzw. **wywołania łańcuchowe**. Oznacza to, że wywołania:

```
1 float number = 14.46;
2 std::cout << number;
3 std::cout << "napis";
4 std::cout << std::endl;
5 std::cout << 666;
```

można zastąpić ciągiem:

```
1 float number = 14.46;
2 std::cout << number << "napis" << std::endl << 666;
```

2.3. Przestrzenie nazw

Podczas pracy nad dużymi projektami, jak i korzystając z wielu *bibliotek* zewnętrznych, można napotkać problem *konfliktu nazw*, występujący gdy różne funkcje o tej samej sygnaturze, zmienne bądź stałe o tym samym zasięgu posiadają te same nazwy. Język *C++* wprowadza udogodnienie, umożliwiające rozwiązanie tego problemu w postaci *przestrzeni nazw* (*namespace*). *Przestrzenie nazw* stanowią *obszary deklarycyjne* dla funkcji, stałych i zmiennych. Elementy zadeklarowane w jednej przestrzeni nazw nie kolidują z elementami zadeklarowanymi w innej przestrzeni, nawet jeśli posiadają tę samą nazwę. Do definiowania przestrzeni nazw wykorzystuje się słowo kluczowe *namespace*. Zmienne czy funkcje zadeklarowane poza **jawnie określonymi przestrzeniami nazw** należą do tzw. *globalnej przestrzeni nazw*. Aby odwołać się do elementów przestrzeni nazw należy posłużyć się operatorem rozdzielczości zakresu (*operator ::*):

```
1 namespace myspace {
2     int number = 1;
3 }
4 namespace otherspace {
5     // Brak kolizji nazwy ze zmienna number z
    przestrzeni myspace
6     int number = 2;
7 }
8 // Globalna przestrzen nazw
9 int number = 3;
10
11 // Wyświetl 3
12 std::cout << number << std::endl;
13 // Wyświetl 1
14 std::cout << myspace::number << std::endl;
```

Przestrzenie nazw można zagnieżdżać (np. w celu rozwiązania konfliktów nazw wewnątrz poszczególnych przestrzeni nazw):

```
1 // Równowaznie namespace first::second::third { int
   number = 2; }
2 namespace first {
3     namespace second {
4         namespace third {
5             int number = 2;
6         }
7     }
8 }
9
10 std::cout << first::second::third::number;
```

Obiekty biblioteki standardowej, jak *cout* czy *cin*, zostały zadeklarowane w przestrzeni nazw *std*. Odwołując się do nich należy wykorzystać operator rozdzielczości zakresu (*std::cout*, *std::cin*) lub posłużyć się **deklaracją** lub **dyrektywą using**. Służą one do **importowania nazw z określonej przestrzeni nazw do danego obszaru deklaracyjnego**. Innymi słowy, w obrębie określonego zakresu (bloku, jednostki translacji) widoczna będzie nazwa, pochodząca z obcej przestrzeni nazw tak, jakby została zadeklarowana w danej przestrzeni:

```
1 #include <iostream>
2
3 void printVar(int x) {
4     using std::cout;
5     cout << x;
6 }
7
```

```
8 int main() {  
9     using namespace std;  
10    int number;  
11    cin >> number;  
12    printVar(number);  
13    return 0;  
14 }
```

Deklaracja *using* (*using std::cout*) importuje **pojedynczą nazwę** z zadanej przestrzeni nazw (tu: obiekt *cout*) w obrębie zadanego bloku (tu: w obrębie funkcji *printVar()*). **Dyrektywa *using*** (*using namespace std*) importuje **wszystkie nazwy** z zadanej przestrzeni nazw w obrębie zadanego bloku (tu: funkcji *main()*). Importowanie nazw może prowadzić do ich **kolizji** z nazwami już występującymi w zadanym obszarze deklaracyjnym czy nazwami importowanymi z innych bibliotek. Dlatego też **odradza się stosowania dyrektywy *using*, na rzecz deklaracji lub jawnego odwoływania się do nazw z wykorzystaniem operatora rozdzielczości zakresu**. W szczególności operator rozdzielczości zakresu powinien być używany w plikach nagłówkowych. Dobra praktyka wymaga, żeby w plikach nagłówkowych nie wykorzystywać dyrektywy *using* w ogóle.

Język *C++* wprowadza jeszcze jeden rodzaj przestrzeni nazw – ***anonimowe przestrzenie nazw***. Są to nienazwane przestrzenie, a wszystkie funkcje czy zmienne zadeklarowane wewnątrz tych przestrzeni zachowują się tak, jakby były zadeklarowane z użyciem słowa kluczowego ***static***. Ponieważ przestrzenie te nie posiadają nazwy, nie można odwołać się do nich z wykorzystaniem ***deklaracji*** lub ***dyrektywy using***. Wszystkie elementy anonimowych przestrzeni nazw mają widoczność w obrębie jednostki translacji:

```
1 // Anonimowa przestrzen nazw
2 namespace {
3     // Rownowaznie static float number = 2.0;
4     float number = 2.0;
5
6     // Rownowaznie static void print(float number)
7     void print(float number) {
8         std::cout << number << std::endl;
9     }
10 }
```

2.4. Typy wyliczeniowe

Typ wyliczeniowy to rodzaj typu danych, którego wartości opisane są za pomocą *literałów wyliczeniowych*, zwanych *enumeratorami*. Z jego pomocą reprezentuje się w kodzie programu zmienne, które trudno w sposób oczywisty wyrazić za pomocą liczb (np. barwy, dni tygodnia, marki samochodów). Typy wyliczeniowe definiowane są z wykorzystaniem słowa kluczowego **enum**. Przykład zaprezentowano na listingu 7. **Colour** stał się nowym typem wyliczeniowym, którego zbiór wartości reprezentowany jest przez enumeratory {**RED**, **BLUE**, **GREEN**, **YELLOW**}. Przyjęło się zapisywać nazwę typu wyliczeniowego wielką literą, a literały wyliczeniowe kapitalikami.

```
1 enum Colour {
2     RED,
3     BLUE,
4     GREEN,
5     YELLOW
6 };
7
8 // Przypisanie wartosci BLUE do zmiennej someColour
9 // typu Colour
10 Colour someColour = BLUE;
```

Listing 7. Definiowanie typów wyliczeniowych

Poszczególne literały wyliczeniowe stanowią stałe symboliczne, odpowiadające kolejnym liczbom całkowitym. Domyślnie pierwsza zdefiniowana wartość odpowiada liczbie 0. Dlatego też możliwe jest następujące przypisanie:

```
1 // colourValue == 2
2 int colourValue = GREEN;
```

Możliwe jest jawne przypisywanie wartości enumeratorom, np.:

```
1 enum Day {
2     MONDAY = 1,
3     WEDNESDAY = 3,
4     FRIDAY = 5,
5     SATURDAY = 6
6 };
```

Początkowo język *C* dopuszczał przypisywanie (ze zdefiniowanym rezultatem) do zmiennych wyliczeniowych jedynie wartości odpowiadających zdefiniowanym literałom wyliczeniowym. Jednakże język *C++* rozszerzył tę za-

sadę na wartości leżące między najmniejszą a największą wartością odpowiadającą danym literałom wyliczeniowym:

```
1 // Poprawne przypisanie
2 Day someDay = Day(4);
3 // Niezdefiniowany rezultat (liczba poza zakresem
  1-6)
4 Day anotherDay = Day(7);
```

Standard *C++11* wprowadził nowe typy wyliczeniowe, definiowane z wykorzystaniem słów kluczowych ***enum class*** (lub równoważnie ***enum struct***). Posiadają one swój zakres widoczności, dlatego w przeciwieństwie do typu ***enum*** z języka *C*, odwołując się do poszczególnych enumeratorów należy posłużyć się operatorem rozdzielczości zakresu (***operator ::***). Charakteryzują się one szeregiem zalet w stosunku do typów wyliczeniowych języka *C*:

1. możliwe jest używanie tych samych enumeratorów w obrębie różnych typów wyliczeniowych (klasyczny ***enum*** z języka *C* wymusza unikatowość literałów wyliczeniowych);

```
1 enum class CarPaint {
2     BLUE,
3     SILVER,
4     BLACK
5 };
6
7 enum class NailPolishColour {
8     RED,
9     BLACK, // Bład w przypadku enum (wspólny
  enumerator z CarPaint)
10    YELLOW
11 };
```

-
2. zmienne mogą posiadać identyfikatory (nazwy) takie, jak literały wyliczeniowe (niemożliwe w przypadku typów wyliczeniowych z języka *C*);

```
1 // Bład w przypadku enum (identyfikator
   zarezerwowany dla enumeratora CarPaint)
2 int BLUE;
```

3. nie jest możliwe porównanie enumeratorów zdefiniowanych w różnych typach wyliczeniowych, jak również przypisanie enumeratora do typu całkowitego, bez jawnego rzutowania.

```
1 // true w przypadku enum, bład w przypadku enum
   class
2 if (CarPaint::BLUE == NailPolishColour::RED) {
3     ...
4 }
5
6 // OK w przypadku enum, bład w przypadku enum
   class
7 int colourValue = CarPaint::BLACK;
8
9 // OK w przypadku enum class (jawne rzutowanie
   na typ int)
10 int colourValue = static_cast<int>(CarPaint::
    BLACK);
```

Możliwe jest również określanie typu całkowitego powiązanego ze stałymi symbolicznymi w obrębie typu wyliczeniowego:

```
1 enum class FastFood : unsigned short {
2     HAMBURGER = 22,
3     FRIES = 8,
4     COLA = 7
5 };
6
7 unsigned short price = static_cast<unsigned short>(
    FastFood::HAMBURGER);
```

2.5. Więcej o instrukcjach warunkowych

Instrukcja *if-else* nie jest jedyną instrukcją warunkową dostępną w języku *C/C++*. Często alternatywnym wyborem może być *instrukcja wielokrotnego wyboru switch-case*. Jej działanie polega na warunkowym skoku programu do odpowiedniej etykiety (*case*), której wartość odpowiada przekazanemu do instrukcji *switch* wyrażeniu całkowitemu. Etykiety mogą stanowić zmienne typu całkowitego (jak *int* lub *char*) czy *typy wyliczeniowe*. Jeżeli wyrażenie całkowite nie jest równe co do wartości żadnej z etykiet, program wykona skok warunkowy do słowa kluczowego *default*. Przykład zastosowania instrukcji *switch-case* przedstawiono na listingu 8. Jest to przykład aplikacji realizującej prosty kalkulator (dodawanie lub odejmowanie). Na wejściu użytkownik proszony jest o podanie dwóch liczb całkowitych, a następnie określenie operacji arytmetycznej, reprezentowanej przez odpowiadające im wartości 0 oraz 1. Liczby te stanowią etykiety instrukcji *switch-case*. Jeżeli użytkownik wpisze wartość 0 – wykonany zostanie skok do etykiety *case 0*, a liczby całkowite zostaną zsumowane, jeżeli wartość 1 – liczby te zostaną odjęte od siebie. Jeżeli użytkownik postanowi podać inną wartość, odpowiadającą nieobsługiwanej operacji arytmetycznej, program wykona skok do etykiety *default*, a użytkownik zostanie poinformowany, że wybrał nieokreślone działanie. Słowo kluczowe *break* służy przerwaniu instrukcji wielokrotnego wyboru *switch-case*. W przypadku

braku instrukcji ***break***, po skoku do etykiety ***case 1*** wykonałyby się również wszystkie pozostałe etykiety, łącznie z ***default***.

```
1 #include <iostream>
2
3 int main() {
4     int x, y, result = 0;
5     unsigned int condValue;
6     std::cout << "Podaj dwie liczby całkowite." <<
7     std::endl << "x: ";
8     std::cin >> x;
9     std::cout << std::endl << "y: ";
10    std::cin >> y;
11    std::cout << std::endl << "Wybierz 0 - aby dodac
12    liczby, 1 - aby je odjac: ";
13    std::cin >> condValue;
14    std::cout << std::endl << "Wybrano: " <<
15    condValue << std::endl;
16
17    switch (condValue) {
18        case 0:
19            result = x + y;
20            break;
21        case 1:
22            result = x - y;
23            break;
24        default:
25            std::cout << "Nieokreslone dzialanie" <<
26            std::endl;
27    }
```

```

25     std::cout << "Wynik operacji na liczbach: " <<
result << std::endl;
26     return 0;
27 }

```

Listing 8. Zastosowanie instrukcji wielokrotnego wyboru *switch-case*

Na listingu 9. pokazano zmodyfikowaną wersję aplikacji kalkulatora z wykorzystaniem typu wyliczeniowego. Aby umożliwić konwersję wartości liczbowych z całego dostępnego zakresu na typ wyliczeniowy *Operation*, dodano enumerator *INVALID* o wartości równej maksymalnej wartości możliwej do zapisania pod zmienną typu *unsigned int* (tu: *condValue*). Warto zwrócić uwagę, że typ całkowity powiązany ze stałymi symbolicznymi typu *Operation* został w sposób jawny określony jako *unsigned int*. Wywołanie ***std::numeric_limits<unsigned int>::max()*** stanowi odpowiednik w języku *C++* dla makra ***UINT_MAX*** z języka *C*, określającego maksymalną wartość zmiennej typu *unsigned int*.

```

1  #include <iostream>
2  #include <limits>
3
4  enum class Operation : unsigned int {
5      ADD = 0,
6      SUBTRACT = 1,
7      // Aby zapewnić zdefiniowane zachowanie dla
wartosci wiekszych niz 1
8      INVALID = std::numeric_limits<unsigned int>::max
()
9  };
10
11 int main() {
12     int x, y, result = 0;

```

```

13     unsigned int condValue;
14     std::cout << "Podaj dwie liczby calkowite." <<
std::endl << "x: ";
15     std::cin >> x;
16     std::cout << std::endl << "y: ";
17     std::cin >> y;
18     std::cout << std::endl << "Wybierz 0 - aby dodac
liczby, 1 - aby je odjac: ";
19     std::cin >> condValue;
20     std::cout << std::endl << "Wybrano: " <<
condValue << std::endl;
21     Operation operation = static_cast<Operation>(
condValue);
22     switch (operation) {
23         case Operation::ADD:
24             result = x + y;
25             break;
26         case Operation::SUBTRACT:
27             result = x - y;
28             break;
29         default:
30             std::cout << "Nieokreslone dzialanie" <<
std::endl;
31     }
32
33     std::cout << "Wynik operacji na liczbach: " <<
result << std::endl;
34     return 0;
35 }

```

Listing 9. Zastosowanie typów wyliczeniowych w instrukcji wielokrotnego wyboru *switch-case*

Oprócz instrukcji warunkowych, zarówno język *C* jak i *C++* posiadają **trójargumentowy operator wyboru** *?:*. Jego składnia wygląda następująco:

warunek ? wyrażenie_1 : wyrażenie_2

Jeżeli ***warunek*** jest prawdą (ma logiczną wartość ***true*** – różną niż 0), to wartością zwracaną przez ***operator?:*** jest ***wyrażenie_1***. W przeciwnym wypadku operator zwraca ***wyrażenie_2***. Przykład zastosowania ***operatora ?:*** w aplikacji z listingu 8. przedstawiono na listingu 10.

```
1 #include <iostream>
2
3 int add(int x, int y) {
4     return x + y;
5 }
6
7 int subtract(int x, int y) {
8     return x - y;
9 }
10
11 int main() {
12     int x, y;
13     unsigned int condValue;
14     std::cout << "Podaj dwie liczby całkowite." <<
15     std::endl << "x: ";
16     std::cin >> x;
17     std::cout << std::endl << "y: ";
18     std::cin >> y;
19     std::cout << std::endl << "Wybierz 0 - aby dodać
    liczby, 1 - aby je odjąć: ";
    std::cin >> condValue;
```

```
20     std::cout << std::endl << "Wybrano: " <<
condValue << std::endl;
21
22     if (condValue != 0 && condValue != 1) {
23         std::cout << "Nieokreslone dzialanie" << std
::endl;
24     } else {
25         int result = (condValue == 0) ? add(x, y) :
subtract(x, y);
26         std::cout << "Wynik operacji na liczbach: "
<< result << std::endl;
27     }
28
29     return 0;
30 }
```

Listing 10. Zastosowanie *operatora ?*:

3. Program ćwiczenia

Zadanie 1. Korzystając z referencji do biblioteki *iomanip* (<http://www.cplusplus.com/reference/iomanip/>) i posługując się obiektem *std::cout*:

1. wyświetl liczbę w reprezentacji szesnastkowej, łącznie z bazą (0x)
2. ustaw szerokość pola (analogicznie do *szerokości* w specyfikatorze funkcji *printf()*), a wyświetlaną wartość liczbową poprzedź dopełniającymi zerami (do ustalonej szerokości)
3. wyświetl liczbę zmiennoprzecinkową z określoną precyzją (liczbą cyfr po przecinku)

Zadanie 2. W pliku nagłówkowym *calculator.h* zawarto deklaracje czterech funkcji realizujących odpowiednio dodawanie, odejmowanie, mnożenie i dzielenie na liczbach zmiennoprzecinkowych oraz funkcję *float calculate(Operation, float, float)*, która na podstawie typu operacji arytmetycznej (*enum class Operation*), wykonuje odpowiednie działanie matematyczne na dwóch liczbach zmiennoprzecinkowych (wywołuje jedną z czterech funkcji: *add()*, *subtract()*, *multiply()* lub *divide()*) i zwraca wynik tej operacji. W pliku *main.cpp* zaimplementowano program prostego kalkulatora, który pobiera ze standardowego wejścia dwie liczby zmiennoprzecinkowe oraz typ operacji arytmetycznej i wywołuje funkcję *calculate()*. W ramach zadania, w pliku *calculator.cpp*:

1. zdefiniuj funkcje *add()*, *subtract()*, *multiply()* oraz *divide()*. *Uwaga:* w przypadku dzielenia przez zero wywołaj funkcję *quitWithError()*, zdefiniowaną w pliku *calculator.cpp*.
2. zdefiniuj funkcję *calculator* tak, aby cały program działał poprawnie. *Uwaga:* w przypadku wyboru błędnej operacji arytmetycznej wywołaj funkcję *quitWithError()*, zdefiniowaną w pliku *calculator.cpp*.

Zadanie 3. Zmodyfikuj kod programu z zadania 2 (funkcję *main()*) w ten sposób, aby program pobierał i przetwarzał liczby przekazane od użytkownika tak długo, aż użytkownik dwa razy z rzędu nie poda tej samej kombinacji liczb.

4. Dodatek

4.1. Nazewnictwo plików nagłówkowych

Już na samym początku pracy z językiem *C++* można zauważyć pewną nieścisłość dotyczącą konwencji nazewnictwa plików nagłówkowych. Osoby zaznajomione z językiem *C* wiedzą, że przyjęło się, aby pliki nagłówkowe posiadały rozszerzenie *.h*, np. *stdio.h*. Poznając standardowe wejście i wyjście w języku *C++* korzysta się z pliku nagłówkowego *iostream*. W tym miejscu pojawia się niespójność. Plik nagłówkowy nie posiada żadnego rozszerzenia. Wraz z rozwojem języka zmieniono konwencję dotyczącą nazewnictwa plików nagłówkowych. I tak, w nowych standardach języka *C++* pliki nagłówkowe nie posiadają żadnego rozszerzenia (dotyczy to plików biblioteki standardowej; w prywatnych projektach najczęściej nadal spotyka się z rozszerzeniami *.h/.hpp*). Pliki nagłówkowe biblioteki standardowej języka *C* zaadaptowane do języka *C++* odrzuciły rozszerzenie *.h* na rzecz przedrostka *c*, np. *time.h* → *ctime*. Konwencję nazewnictwa plików nagłówkowych w językach *C* i *C++* zestawiono w tabeli 2.

Tabela 2. Konwencja nazewnictwa plików nagłówkowych w języku *C* i *C++*[1]

<i>Rodzaj nagłówka</i>	<i>Konwencja</i>
Styl <i>C</i>	rozszerzenie <i>.h</i>
Stary styl <i>C++</i>	rozszerzenie <i>.h</i>
Nowy styl <i>C++</i>	brak rozszerzenia
Konwersja z <i>C</i>	brak rozszerzenia, przedrostek <i>c</i>

Literatura

- [1] S. Prata. *Język C++. Szkoła programowania*. 6th ed. Helion, 2013. ISBN: 978-83-246-4336-3.
- [2] *printf*. URL: <http://www.cplusplus.com/reference/cstdio/printf/>.